

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
POTICAJI I SMJERNICE ZA
ZAUZETIJE EKUMENSKO DJELOVANJE

Lektura:

Marijana Jakovljević

Korektura:

Nera Meštrović

Prijelom:

Christian T. Belinc

Izdaje: Kršćanska sadašnjost d. o. o., Zagreb, Marulićev trg 14

Za nakladnika: Stjepan Brebrić

Izdaje se s dopuštanjem crkvenih vlasti.

© Hrvatska biskupska konferencija, 2022.

Tisak: Kerschoffset Zagreb d. o. o.

Naklada: 500

ISBN 978-953-11-1675-6

Tiskano u ožujku 2022.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001130666.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

POTICAJI I SMJERNICE
ZA ZAUZETIJE
EKUMENSKO DJELOVANJE

KRŠĆANSKA SADAŠNJOST
ZAGREB, 2022.

PROSLOV

Drugi vatikanski sabor podsjeća kako razdijeljenost među kršćanima »otvoreno proturječi Kristovoj volji, na sablazan je svijetu i nanosi štetu najsvetijoj stvari: naviještanju evanđelja« (UR, br. 1). Od davnine je u Katoličkoj Crkvi koja moli i slavi Boga na hrvatskom jeziku bilo pastira, teologa i vjernika laika, koji su zauzetim djelovanjem, pisanom riječju, molitvenim žarom i na druge načine davali svoj doprinos nastojanjima oko jedinstva kršćana. Nekima od njih, kao fra Leopoldu Bogdanu Mandiću, ono je bilo put svetosti. Pastirska briga utemeljena u Isusovoj molitvi »da svi budu jedno« (Iv 17,21), stečevine Drugoga vatikanskog sabora i odgovornost za tako važnu zadaću u sadašnjim okolnostima kod nas i u svijetu, potaknuli su nas, hrvatske biskupe, da, nastavljajući evanđeosko djelo naših prethodnika, vjericima Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj uputimo *Poticaje i smjernice za zauzetije ekumensko djelovanje*. Želja nam je da na taj način prido-nesemo izgradnji duhovnih i teoloških mostova među rastavljenim kršćanima na našim prostorima, poslužimo učvršćenju dosadašnjih postignuća oko jedinstva te pokrenemo ostvarivanje novih.

Poticaje i smjernice za zauzetije ekumensko djelovanje upućujemo i drugoj kršćanskoj braći i sestrama i njihovim Crkvama i crkvenim zajednicama kao znak našega posebnog poštovanja prema njima i svjedočanstva otvorenosti za evanđeosku suradnju u služenju miru. Ratna stradanja kroz koja smo prolazili prije tri desetljeća sa svim teškim posljedicama koje i danas osjećamo, produbila su našu svijest o potrebi snažnijega zajedničkoga kršćanskog djelovanja u prilog miru »najuže povezanim s navještajem evanđelja i dolaskom kraljevstva Božjeg«¹. Govoreći o Kristu Isusu, sv. Pavao uvjerava: »On je mir naš, on koji od dvoga učini jedno: pregradu razdvojnici, neprijateljstvo razori u svome tijelu« (Ef 2,14). Mir ima uporište u obraćenju srca, pomirenju s Bogom i ljudima, napose s braćom i sestrama po krsnom preporodu.

Svjesni da nam je kao članovima zbora apostolskih nasljednika na čelu s nasljednikom sv. Petra povjerenja služba jedinstva², ispovijedamo s Apostolom vjeru Katoličke Crkve: »Jedan Gospodin! Jedna vjera! Jedan krst! Jedan Bog i Otac sviju, nad svima i po svima i u svima!« (Ef 4,5). To je polazište našega nastojanja oko

---

¹ Usp. Ivan Pavao II., *Ut unum sint – Da budu jedno*, Kršćanska sadašnjost – Vijeće za ekumenizam i dijalog HBK, Zagreb, 1995., br. 76.

² Usp. Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Biskup i jedinstvo kršćana: Ekumenski vademecum*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2021., br. 4.

jedinstva kršćana, koje želimo ostvarivati s katolicima u Hrvatskoj i svima onima koji po krstu pripadaju Kristu i zajedništvu njegove Crkve, nazivajući se kršćanima.

Uvod

1. Mi hrvatski katolički biskupi pamtimo poticajne riječi koje nam je s obzirom na ekumenizam i dijalog uputio papa sv. Ivan Pavao II. za svojega drugoga pastirskog posjeta Republici Hrvatskoj (1998.): »U skladu s naukom Drugoga vatikanskog sabora, nemojte posustati u svojskom promicanju toga dijaloga u nadi da će doći dan kada će se pred svijetom moći zajednički svjedočiti za Krista.«³ Ne zaboravljamo niti poziv pape Benedikta XVI. koji nam je uputio prigodom svoga pohoda Hrvatskoj (2011.), podsjećajući nas kako je »važno da se ponajprije biskupi i svećenici trajno zauzimaju za pomirenje među podijeljenim kršćanima (...), nasljedujući Krista koji je mir naš«⁴. Dok te riječi odjekuju u našim srcima, pišemo ove *Poticaje i smjernice za zauzetije*

---

³ *Govor Svetog oca hrvatskim biskupima*, u: Papa Ivan Pavao II., »*Bit ćete mi svjedoci*«. Govori za vrijeme pastoralnog pohoda Hrvatskoj od 2. do 4. listopada 1998., Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1998., str. 38.

⁴ *Nagovor pape Benedikta XVI. na Večernjoj u katedrali u Zagrebu, 5. lipnja 2011.*, Informativna katolička agencija, <https://ika.hkm.hr/dokumenti/nagovor-pape-benedikta-xvi-u-zagrebackoj-katedrali/>.

ekumensko djelovanje u nadi da će doprijeti do svakoga katoličkog vjernika i svakoga kršćanina dobre volje.

2. Znamo da povijesna događanja na prostori-
ma naše domovine, bilo u daljoj bilo u novijoj prošlo-
sti, itekako uvjetuju i našu sadašnjost i budućnost. Na
poseban način imamo na umu spomenuta stradanja u
vrijeme Domovinskoga rata (1991. – 1995.) u kojem su
mnogobrojni ljudi izgubili živote. Svjesni golemih pat-
njâ u tim događajima, oslušujemo riječi pape sv. Iva-
na Pavla II. koje bude nadu: »Neka se bolno i tragično
iskustvo minulih desetljeća pretvori u poruku sposobnu
rasvijetliti umove i ojačati volje te se budućnost ove ze-
mlje, jednako kao i Europe i svega svijeta, može obra-
dovati sve većemu rastu dogovaranja i suradnje tako-
đer i među narodima različitih jezika, kultura i vjera.«⁵
U duhu spremnosti na dijalog, pomirenje i suradnju,
okrećemo svoj pogled prema sadašnjosti da bismo evan-
đeoskim putem bili služitelji bolje budućnosti.

3. Ovim pastirskim pismom želimo nastaviti kod
nas davno započeti ekumenski dijalog. Nasljedujući svi-
jetle ekumenske primjere naših predaka, odlučni smo još
se snažnije zauzimati za jedinstvo kršćana, ponizno zazi-

---

⁵ *Govor u zračnoj luci Pleso*, u: Papa Ivan Pavao II., »*Bit ćete mi svje-
doci*«. Govori za vrijeme pastoralnog pohoda Hrvatskoj od 2. do
4. listopada 1998., Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1998., str. 8.

vajući Božju pomoć za ustrajnost na tom putu. Svojevremeno su i naši prethodnici u jeku neposredne koncilске obnove Crkve uputili *Pastirski poziv svim članovima Katoličke Crkve u Jugoslaviji na oživljavanje ekumenskog duha i zanosa*⁶, koji nije izgubio na pastoralnoj aktualnosti. Naša je nakana u svjetlu dosadašnjih nastojanja podsjetiti katoličke vjernike na obvezu svih koji u Krista vjeruju, da ne zaziru od stalnih napora i pothvata u ekumenskom djelovanju kako bi se prevladale postojeće predrasude, uklonile prepreke i uspostavilo međusobno povjerenje na putu prema vidljivom i punom jedinstvu Kristovih učenika. Na to nas potiče Drugi vatikanski sabor, crkveni dokumenti nakon njega te ekumenske zajedničke izjave, među ostalim i *Ekumenska povelja* kada izriče: »Važno je spoznati duhovne darove različitih kršćanskih tradicija, učiti jedni od drugih i tako omogućiti da jedni druge darivamo.«⁷

I. Katolička Crkva i ekumenizam

4. Drugi vatikanski sabor snažno je Katoličku Crkvu otvorio ekumenskom pokretu i uključio je u

---

⁶ Biskupska konferencija Jugoslavije, *Pastirski poziv svim članovima Katoličke Crkve u Jugoslaviji na oživljavanje ekumenskog duha i zanosa*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1974., br. 1.

⁷ Vijeće Europskih biskupskih konferencija (CCEE) – Konferencija europskih Crkava (KEK), *Ekumenska povelja. Za rast suradnje među Crkvama u Europi. Charta oecumenica*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002., str. 63.

njegova nastojanja oko kršćanskog jedinstva. Od tada ona se neprestano i sa sve većim žarom zauzima i promiče bratski dijalog s drugim kršćanima širom svijeta. Temelj i poticaj za to ekumensko djelovanje, kako smo već spomenuli, nalazimo ponajprije u Kristovoj volji i molitvi »da svi budu jedno« (Iv 17,21). Otvorenost i duh dijaloga prožima temeljne koncilske tekstove, a glavne smjernice sadržane su ponajprije u saborskom dekretu o ekumenizmu *Unitatis redintegratio*. U njemu se odmah na početku ističe: »Promicanje ponovne uspostave jedinstva među svim kršćanima jedan je od poglavitih ciljeva Svetoga ekumenskog Drugoga vatikanskog koncila« te se dalje nastavlja: »Krist je Gospodin, naime, utemeljio jednu i jedincatu Crkvu, a ipak se mnoge kršćanske zajednice predstavljaju ljudima kao prava baština Isusa Krista; sve se one, doduše, proglašuju Gospodnjim učenicima, ali misle različito i idu različitim putovima, kao da je sâm Krist razdijeljen. Ta razdijeljenost, dakako, otvoreno proturječi Kristovoj volji, na sablazan je svijetu i nanosi štetu najsvetijoj stvari: naviještanju evanđelja svemu stvorenju« (UR, br. 1).

5. Drugi vatikanski sabor ne govori o katoličkom ekumenizmu, nego ukratko ocrtava načela kojima se katolički vjernici vode u nastojanju oko kršćanskog jedinstva. »Pod 'ekumenskim pokretom' shvaćaju se djelatnosti i pothvati koji se u skladu s različitim potreba-

ma Crkve i okolnostima vremena pokreću i usmjeruju prema promicanju jedinstva kršćanâ; to su prije svega svi napori da se uklone riječi, sudovi i djela koji po pravednosti i istini ne odgovaraju stanju odijeljene braće te tako otežavaju njihove uzajamne odnose« (UR, br. 4). Uvjereni smo da takvo shvaćanje vrijedi za sve sudionike u kršćanskom dijalogu.

6. Crkvenim raskolima, koji su izazvali bolne podjele među kršćanima tijekom povijesti i još uvijek nisu prevladane, ipak nije nestala jedna i prava Kristova Crkva. Ispovijedajući vjeru Katoličke Crkve, Drugi vatikanski sabor u dogmatskoj konstituciji o Crkvi *Lumen gentium* o tome kaže sljedeće: »Krist, jedini Posrednik, sazdao je ovdje na zemlji svoju svetu Crkvu, zajednicu vjere, nade i ljubavi, kao vidljivi sklop; on ju bez prestanka podržava te po njoj na sve razlijeva istinu i milost« (LG, br. 8). U nastavku ista dogmatska konstitucija uči: »To je jedina Kristova Crkva koju u Vjeronanju priznajemo jednom, svetom, katoličkom i apostolskom; nju je Spasitelj poslije svoga uskrsnuća predao Petru da ju pase (usp. Iv 21,17); njemu i ostalim apostolima povjerio je njezino širenje i upravljanje (usp. Mt 28,18ss) i zauvijek ju je postavio 'kao stup i uporište istine' (usp. 1 Tim 3,15). Ta Crkva, u ovome svijetu ustanovljena i uređena kao društvo, postoji u Katoličkoj Crkvi kojom upravljaju Petrov nasljednik i biskupi s njime u zajedništvu, premda se i izvan njezina ustroja nalaze mnogi

elementi posvećenja i istine koji, kao darovi svojstveni Kristovoj Crkvi, snažno potiču na katoličko jedinstvo« (LG, br. 8).

7. Valja imati na umu ove riječi iz dogmatske konstitucije o Crkvi *Lumen gentium* i polazeći od katoličkog identiteta, potrebno je ponovno oživjeti ispravan ekumenski zanos, te ovim putem želimo potaknuti sve katolike u Republici Hrvatskoj da se uključe u ekumenske napore i djelovanja, u skladu sa smjernicama Drugoga vatikanskog sabora, katoličkim načelima ekumenizma i ostalim postsaborskim ekumenskim dokumentima. Kako je to već više puta rečeno, današnje kršćane ne može se okriviti za davno nastale podjele među Kristovim učenicima. Međutim, treba imati na pameti i riječi naših biskupa kada u *Pastirskom pozivu* iz 1974. ističu: »Ipak, današnji kršćani, na jednoj i na drugoj strani, mogu snositi krivnju što se razdori ne smanjuju, nego čak možda produbljuju.« Tako i mi, današnji Kristovi vjernici, pred Bogom snosimo svoj dio odgovornosti za aktualno stanje podijeljenosti Tijela Kristova. Ona dolazi iz različitih uzroka: »To može biti zbog toga što su nemarni za nastojanje oko jedinstva, ili što uzgajaju elemente razdora, ili što ponovno i ponovno naglašavaju i preuveličavaju davne povijesne krivnje drugih zajednica s kojim krivnjama današnje generacije nemaju ništa, a kod toga ostaju neosjetljivi za krivnje na svojoj strani. A može to biti

i općenito zbog grešnosti, mlitavosti i slabosti vjerno-
sti Kristu Gospodinu. Svaki je grijeh na neki način
u službi razaranja Kristova jedinstva, i Bog zbog gri-
jeha svoga naroda dopušta razdore i raskole, kažnja-
vajući na taj način svoj narod za njegovu mlakost i
nevjernost.«⁸

8. Ekumenski pokret tijekom proteklih pola sto-
ljeća urodio je značajnim plodovima boljega međusob-
nog poznavanja pripadnika različitih Crkava, rastom
povjerenja i otkrivanja da je ono svim kršćanima zajed-
ničko, puno veće od onoga što nas dijeli. Plod je Duha
da smo u dijalogu, molitvenim susretima i drugim izra-
zima dobrohotnosti sve jasnije spoznavali da kršćani,
vođeni istinskom željom za jedinstvom, više nisu jedni
drugima protivnici i suparnici, nego se doživljavaju kao
braća i sestre, koji su još uvijek razdijeljeni. Papa Fra-
njo u svojoj apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium* –
Radost evanđelja u tom kontekstu naglašava: »Moramo
uvijek imati na umu da smo hodočasnici koji hodočaste
zajedno. To znači da moramo imati iskreno povjerenje
u svoje suputnike, odbacujući sumnje i nepovjerenje, i
gledati prije svega ono što svi tražimo: mir koji blista s

---

⁸ Biskupska konferencija Jugoslavije, *Pastirski poziv svim članovi-
ma Katoličke Crkve u Jugoslaviji na oživljavanje ekumenskog duha
i zanosa*, br. 5.

lica jednoga Boga. Uzdati se u drugoga jest umijeće i mir je umijeće.»⁹

9. Valja posve jasno odbaciti pogrešno shvaćanje koje još uvijek nerijetko susrećemo da je ekumenizam stvar i zadaća samo pojedinaca ili posebne skupine vjernika u Katoličkoj Crkvi, a to bi bili klerici. S obzirom na to, Drugi vatikanski sabor izlaže jasan crkveni nauk i tvrdi: »Skrb za ponovnu uspostavu jedinstva tiče se cijele Crkve, kako vjernikâ tako i pastirâ; ona obvezuje svakog pojedinog od njih već prema njegovoj sposobnosti, bilo u svagdašnjem kršćanskom životu bilo u teološkim i povijesnim istraživanjima« (UR, br. 5). Ekumenska nastojanja važan su izraz međusobnih veza svih Kristovih vjernika i poticaj njihova zajedničkog hoda. »Ta skrb na neki način već očituje bratsku povezanost koja postoji među svim kršćanima te vodi prema punom i savršenom jedinstvu u skladu s Božjom dobrotomnošću« (UR, br. 5). Postkoncilski dokument *Ekumenski direktorij* ponavlja ovu misao riječima: »Ekumenski pokret, naime, počinje od takve obnove kojom Crkva potpunije i savršenije očituje istinu i svetost, što joj ih je dao Krist Gospodin. Svaki vjernik, kao član Crkve, dužan je kod te obnove u istini i ljubavi sudjelovati, tako da raste u vjeri, nadi i ljubavi te vlastitim

---

⁹ Papa Franjo, *Evangelii gaudium – Radost evanđelja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015., br. 244.

kršćanskim životom u Crkvi svjedoči o Bogu i Spasite-lju našem Isusu Kristu.«¹⁰

10. U skladu s time, u oživljavanju ekumenskog duha i djelovanja ne smijemo zaboraviti da smo na du-gom i mukotrpnom putu koji počinje vlastitim obra-ćenjem. Jednako tako bilo bi pogubno upasti u napast pretjeranog ekumenskog aktivizma ili u zamku proze-litizma. Potrebno je stoga trijezno i pažljivo oslušivati glas Crkve te, uz pomoć tumačenja crkvenih pastirâ, ispravno razumijevati smjernice i dokumente Katolič-ke Crkve o ekumenskim pitanjima. Mi, biskupi člano-vi Hrvatske biskupske konferencije, svjesni svoje odgo-vornosti, želimo u ovom dokumentu, na temelju učenja Drugoga vatikanskog sabora i ostalih učiteljskih doku-menata Katoličke Crkve, donijeti smjernice i dati kon-kretne poticaje za naše crkvene prilike.

II. Formacija za ekumenizam

11. Za novi poticaj i zamah u nastojanju oko je-dinstva kršćana potrebno je cjelovito i ispravno pozna-vanje naravi, sredstava i ciljeva ekumenskog pokreta. Upravo zbog toga iznimno je važno da svi vjernici, i

---

¹⁰ Sekretarijat za jedinstvo kršćana, *Ekumenski direktorij. Smjernice za provođenje koncilskih zaključaka o ekumenizmu*, prvi dio, Hr-vatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1967., br. 2.

laici i klerici, o tim pitanjima i nakanama budu ispravno poučeni u skladu sa smjernicama Drugoga vatikanskog sabora i ostalih crkvenih dokumenata. Za sustavno i trajno promicanje ekumenske misli u Božjem narodu važno mjesto kod nas zauzimaju Katolički bogoslovni fakulteti i područne teologije, Hrvatsko katoličko sveučilište, katoličke osnovne i srednje škole te katolički vrtići. Na temelju prethodnih crkvenih dokumenata, ovdje želimo napose izdvojiti neke konkretne smjernice kako bi na cjelovit način odgovorili svojem crkvenom poslanju.

Katolički bogoslovni fakulteti, sveučilišta i druge crkvene visokoškolske ustanove

12. Katolički bogoslovni fakulteti i područne teologije u Republici Hrvatskoj imaju svoje važno mjesto u odgajanju i pripremljanju kandidata za budući svećenički poziv. Na njima se obrazuju i katolički laici koji će preuzeti službe kateheta kao nastavnici vjeronauka u školama ili kao suradnici u pastoralu. »Među glavnim dužnostima svakog budućeg zaređenog službenika je oblikovanje vlastite osobnosti, koliko je to moguće, da bi poslužilo njegovu poslanju da pomaže drugima susresti Krista. U toj perspektivi, kandidat za služenje treba u potpunosti razviti ljudska svojstva koja omogućuju da osoba bude među ljudima prihvaćena i vjerodostojna,

brižno tražeći vlastiti način izražavanja i mogućnosti za dijalog, kako bi postigao istinski ekumenski stav. To je bitno za onoga koji ima dužnost učitelja i pastira u mjesnoj Crkvi, kao biskup, ili onaj koji kao svećenik preuzima brigu za duše, ali nije manje važno ni za đakona, a osobito za stalne đakone koji su pozvani služiti zajednici vjernika.«¹¹ Sve katoličke visokoškolske i obrazovne ustanove u Republici Hrvatskoj pozvane su zauzeto se truditi oko tog važnog vida ekumenskog obrazovanja.

13. *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu* naglašava da ekumenska otvorenost mora biti sastavni dio obrazovanja budućih svećenika i đakona, a u »teološkom naučavanju i istraživanju ne smije nikada izostati ekumenska dimenzija«¹². Svi teološki predmeti trebaju u predavanju uvažavati ekumensko motrište, a ono uključuje suradnju među dotičnim profesorima i uzajamno usklađivanje. Pritom se osobito ističu tri vida: zajednički elementi kršćanske baštine, bogatstva bogoštovlja i duhovnosti koja su vlastita pojedinim zajednicama, pitanja vjere i morala koja su uzrokom razilaženja. U nastavku se podcrtava važnost takvoga komparativnoga pristupa u teološkom studiju u cjelini, to

---

¹¹ Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*, IKA – Vijeće za ekumenizam i dijalog HBK, Zagreb, 1994., br. 70.

¹² *Isto*, br. 88.

jest u svim predmetima u kojima kandidati za svećeništvo moraju biti vrlo dobro poučeni: »Taj komparativni studij važan je u svim predmetima: u proučavanju Svetoga pisma, koje je zajednički izvor vjere svih kršćana; u proučavanju apostolske Predaje, koja se nalazi u djelima crkvenih otaca i drugim crkvenim piscima Istoka i Zapada; u liturgiji, gdje se različiti oblici bogoštovlja i njihova naukovna i duhovna važnost znanstveno uspoređuju; u dogmatskoj i moralnoj teologiji, osobito u onom što se odnosi na probleme koji proizlaze iz ekumenskog dijaloga; u povijesti Crkve, gdje je potrebno provesti pomno istraživanje o jedinstvu Crkve i o uzrocima odvajanja; u kanonskom pravu, gdje valja načiniti jasnu razliku između elemenata božanskog zakona i onih koji su crkvenog prava i mogu biti podložni promjenama s obzirom na vrijeme, kulturu, ili mjesne tradicije, i, konačno, u pastoralnom i misionarskom obrazovanju i sociološkim studijama, u kojima treba posvetiti pažnju prilikama koje su zajedničke u sučeljavanju s modernim svijetom. Tako će punina božanske objave biti izražena na najbolji i najpotpuniji način, a mi ćemo bolje ispuniti poslanje koje je Krist povjerio svojoj Crkvi za svijet.«¹³

14. U posebnim kolegijima ekumenske teologije *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu* predlaže da se obradi sedam različitih tematskih cjelina: katoli-

---

¹³ *Isto*, br. 78.

citet Crkve i ekumenizam, postojeće veze jedinstva među Crkvama, povijest ekumenizma, različiti oblici i modeli jedinstva, današnji profil i život te naukovni smjerovi kršćanskih Crkava, posebni oblici ekumenske suradnje te duhovni ekumenizam, »osobito smisao molitve za jedinstvo i drugi oblici približavanja jedinstvu za koje je Krist molio«¹⁴. Imajući u vidu navedene smjernice, ali i one koje se nalaze u najnovijim crkvenim dokumentima¹⁵, mi, katolički biskupi u Hrvatskoj snažno potičemo uprave, nastavnike i pročelnike katedri ekumenskog bogoslovlja na Katoličkim bogoslovnim fakultetima i na područnim teologijama u Republici Hrvatskoj da njeguju ekumenski duh i međusobnu suradnju s drugim kršćanskim visokim teološkim učilištima ponajprije kod nas, ali i u inozemstvu. Neka pozivaju poznate teološke stručnjake drugih kršćanskih Crkava i crkvenih zajednica na gostujuća predavanja, sudjeluju u zajedničkim istraživačkim projektima ekumenskih pitanja, nikada ne gubeći iz vida vlastiti katolički identitet i poslanje.

15. Hrvatsko katoličko sveučilište kao visokoznanstvena i crkvena ustanova ima iznimno važno mjesto

---

¹⁴ *Isto*, br. 79.

¹⁵ Usp. Papa Franjo, *Veritatis gaudium – Radost istine. Apostolska konstitucija o crkvenim sveučilištima i fakultetima*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2018.; Kongregacija za katolički odgoj, *Odgajati za solidarni humanizam*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2018.

u pružanju cjelovite znanstvene izobrazbe i promicanja snažnoga katoličkog identiteta u Republici Hrvatskoj. *Zakonik kanonskog prava* iz 1983. godine o katoličkim sveučilištima, među ostalim, određuje: »Biskupske konferencije i biskupi kojih se to tiče imaju dužnost i pravo brinuti se da se na tim sveučilištima vjerno čuvaju načela katoličkog nauka.«¹⁶ Premda su katolička sveučilišta specifična po svojem osnivanju i katoličkom programu, obnovljeni ekumenski *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu* iz 1994. godine određuje da su »i katolička sveučilišta (su) pozvana da daju čvrstu ekumensku izobrazbu«¹⁷.

16. U tom smislu i mi, katolički biskupi u Republici Hrvatskoj, osjećamo potrebu da i ovom prilikom preporučimo cijeli niz mogućnosti i dimenzija ekumenskog djelovanja na koje spomenuti *Direktorij* takve ustanove poziva:¹⁸ poticanje ekumenske dimenzije poučavanja i istraživanja, organiziranje kolokvija i ekumenskih studijskih dana, održavanje različitih ekumenskih konferencija i susreta, objavljivanje radova o ekumenskim pitanjima u sveučilišnim publikacijama i stručnim časopisima, razvijanje srdačnih odnosa između katoličkih i drugih

---

¹⁶ *Zakonik kanonskog prava*, kan. 810, § 2.

¹⁷ Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*, br. 89.

¹⁸ *Usp. Isto*, br. 89.

kršćanskih studenata, poticanje molitve za jedinstvo kršćana i izvan Tjedna molitve na tu nakanu, zajedničko svjedočenje u socijalnim i karitativnim djelima. Posebno potičemo održavanja ekumenskih simpozija, koje su teološki fakulteti Katoličke i Pravoslavne Crkve naizmjenice organizirali kod nas u prijašnjim vremenima.

Katoličke osnovne i srednje škole te katolički vrtići

17. Nakon sloma komunističkoga totalitarnog sustava i demokratskih promjena koje su se dogodile 1991. godine, Katolička Crkva u Hrvatskoj dobiva punu slobodu svoga crkvenog i društvenog djelovanja. U skladu s međunarodnim ugovorima sklopljenima između Svete Stolice i Republike Hrvatske, ona ponovno otvara katoličke osnovne i srednje škole te katoličke vrtiće. Tako se poslije polustoljetnog nasilnog prekida opet aktivno uključuje u procese obrazovanja u našoj domovini na nižim i višim razinama.

18. Katoličke osnovne i srednje škole te katolički vrtići zacijelo trebaju njegovati svoj katolički identitet, ali pritom istodobno ne zaboraviti i ekumensku dimenziju svoga djelovanja. U odgojnim i obrazovnim ustanovama vjerski programi, a osobito vjeronauk kao obvezni predmet u svim katoličkim školama, pruža raznovrsne mogućnosti ekumenskog poučavanja i djelo-

vanja. U tematske cjeline koje se obrađuju u udžbenicima vjeronauka redovito su integrirana i ekumenska pitanja. Preporučujemo da, prema mjesnim prilikama gdje je to moguće, vjeroučitelji s učenicima u obliku terenske nastave posjete crkve drugih kršćanskih zajednica kako bi se i na taj način bolje upoznali sa životom i radom tih kršćana. Ne samo vjeronaučna nastava, već i sveukupni odgojni i nastavni procesi u školskim ustanovama trebaju biti prožeti duhom otvorenosti, poštovanja drukčijih dijaloga i suživota. Tomu će osobito pridonijeti suradnja katoličkih srednjih škola i srednjih škola drugih kršćanskih zajednica na ostvarenju zajedničkih odgojno-obrazovnih projekata.

Ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života

19. Ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života po samoj svojoj naravi i poslanju u Crkvi »imaju specifične prilike za promicanje ekumenske misli i djelovanje u skladu s vlastitim karizmama i konstitucijama, od kojih su neke starije od podjele među kršćanima«. One su pozvane da u svjetlu svoje duhovnosti i ciljeva »prema svojim stvarnim mogućnostima i u granicama svojih pravila života« rade na jedinstvu kršćana.¹⁹ U tom kontekstu papa Franjo podsjeća nas da »po-

---

¹⁹ *Isto*, br. 50.

svećeni život, koji ima svoje korijene u volji Kristovoj i u zajedničkoj tradiciji nepodijeljene Crkve, bez dvojbe ima poseban poziv u promoviranju tog jedinstva. S druge strane, nije slučajno da su mnogobrojni prvaci ekumenizma bili posvećeni muškarci i žene.«²⁰

20. Da bi mogli odgovoriti spomenutim ekumeniskim zahtjevima u duhu koncilskih dokumenata Crkve, sve redovnike i redovnice te članove apostolskog života potičemo da nastoje ostvarivati sugestije i preporuke za primjenu načela i normi o ekumenizmu koje su navedene u *Direktoriju za primjenu načela i normi o ekumenizmu*. Jedna od prvih jest promicanje svijesti da su obraćenje srca, molitva te nesebično služenje Crkvi i svijetu »srž ekumenskog pokreta«. U nastavku se navode i druge perspektive i zahtjevi djelovanja koje ovdje želimo nabrojiti: posvijestiti ekumensku dimenziju poziva svih kršćana na sveti život; organiziranje liturgijske molitve, duhovnih vježbi i duhovnih seminara s kršćanima različitih Crkava i crkvenih zajednica; njegovanje dobrih odnosa sa samostanima drugih kršćanskih zajednica, te međusobna izmjena duhovnih i intelektualnih iskustava i bogatstva; suradnja s drugim kršćanima u zauzimanju za društvenu

---

²⁰ Papa Franjo, *Oecumenicum colloquium religiosorum virorum et mulierum constitutum Congregatione pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae*, u: *Acta Apostolicae Sedis*, CVII (2015.), br. 2, str. 189.

pravdu, gospodarski razvoj i zaštitu okoliša te na poseban način suradnja oko mira i pomirenja različitih naroda na našim prostorima. Pritom valja paziti da ekumensko djelovanje bude slobodno od svakog indiferentizma, pomutnje i nezdravog rivalstva.²¹

Zacijelo bi bilo od velike pomoći da ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života svoje članove koji se odlikuju teološkim znanjem i otvorenim ekumenskim duhom imenuju za delegate ili u povjerenstva koja promiču i njeguju ekumenski odgoj svih članova, na poseban način pripravnika-kandidata, te da redovničke uprave savjetuju o mogućim ekumenskim koracima u njihovim konkretnim prilikama u kojima žive i na područjima na kojima djeluju²². U svemu ovome trebaju voditi računa o općim smjernicama Katoličke Crkve i o odredbama dijecezanskih biskupa na čijem se području nalaze i djeluju, a imajući u vidu uvijek katoličko zajedništvo i poslušnost zakonitim crkvenim vlastima.

Vjernici laici

21. Drugi vatikanski sabor u dekretu o apostolatu laikâ *Apostolicam actuositatem* veli: »U Crkvi po-

---

²¹ Usp. Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*, br. 50.

²² Usp. *Isto*, br. 51.

stoji različitost službi, ali i jedinstvo poslanja. Krist je apostolima i njihovim nasljednicima dao dužnost da u njegovo ime i njegovom vlašću naučavaju, posvećuju i upravljaju. A budući da su laici dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe, oni u Crkvi i u svijetu vrše svoj dio u poslanju svega Božjega naroda. Oni doista provode apostolat svojim radom u evangelizaciji i posvećivanju ljudi, u prožimanju i usavršavanju vremenitog poretka stvari evanđeoskim duhom, tako da njihov rad na tom području osobito svjedoči o Kristu i služi spasenju ljudi. Kako je staležu laika vlastito da žive usred svijeta i svjetovnih poslova, to su oni od Boga pozvani da plamteći kršćanskim duhom vrše svoj apostolat u svijetu poput kvasca.« (AA, br. 2).

22. Kao što su naši biskupi u svojem Pastirskom pozivu 1974. godine htjeli potaknuti i kršćanske laike na svesrdnu ekumensku zauzetost, podsjećajući da ekumenizam »ne smije biti shvaćen samo kao stvar nekih oduševljenih pojedinaca i ‘zanesenjaka’«, ili kao nešto što se tiče »samo crkvenog vodstva«, nego da je to »zadaca i dužnost svih članova Crkve«²³, tako i mi, današnji hrvatski biskupi članovi Hrvatske biskupske konferencije, želimo svim vjernicima laicima posvijestiti njihovu važ-

---

²³ Usp. Biskupska konferencija Jugoslavije, *Pastirski poziv svim članovima Katoličke Crkve u Jugoslaviji na oživljavanje ekumenskog duha i zanosa*, br. 7.

nu i odgovornu zadaću na ekumenskom području. Da bi na te zahtjeve našega vremena mogli ispravno i plodno odgovoriti, potrebno je da za to na prikladan način budu poučeni i poticani te dobrohotno slijede aktualne crkvene smjernice koje o ovoj temi govore. Pritom se u ekumenskom djelovanju valja brižno čuvati svakoga lažnog irenizma, imajući stalno na umu temeljnu koncilsku misao da jedinstvo kršćana toliko raste i jača koliko svi mi svojom vjerom i životom postajemo bliži Kristu Gospodinu. O tome Dekret o ekumenizmu *Unitatis redintegratio* jasno progovara: »Neka svi Kristovi vjernici imaju na umu da jedinstvo kršćana to bolje promiču, štoviše odjelotvoruju, što čišće nastoje živjeti u skladu s evanđeljem. Što se, naime, tješnijim zajedništvom sjedine s Ocem, Riječju i Duhom, to će prisnije i lakše moći uvećavati uzajamno bratstvo« (UR, br. 7).

23. Među vjericima laicima posebno mjesto s obzirom na ekumenizam imaju vjeroučitelji u javnim školama, koji ga predstavljaju u skladu s *Kurikulumom katoličkog vjeronauka u javnim osnovnim i srednjim školama*²⁴, predloženom i odobrenom od Hrvatske biskup-

---

²⁴ Usp. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, *Kurikulum nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 2019. (ishodi s obzirom na ekumenizam: OŠ KV D.1.3., OŠ KV A.2.3., OŠ KV D.6.3., OŠ KV D.7.1., SŠ KV D.1.3., SŠ KV B.2.2., SŠ KV D.3.3., SŠ KV D.4.2.)

ske konferencije te prihvaćenom od Ministarstva znanosti i obrazovanja. Na taj način vjeroučitelji upoznaju učenike s ekumenskim polazištima Katoličke Crkve i odgajaju za zajedništvo s drugim kršćanima, uvažavajući međusobne različitosti. Snagom kanonskog mandata vjeroučitelji djeluju u ime Crkve te njihovo poslanje nije ograničeno samo na teorijsko poučavanje o ekumenizmu, nego uključuje svjedočenje vjere da je svaka osoba po valjanom krštenju postala brat ili sestra, pripadnik zajedništva jedne Isusove Crkve. Svjesni da isključivost nije svojstvena evanđelju, vjeroučitelji trebaju nastojati oko kulture susreta i učiniti prepoznatljivim navedeni odnos prema članovima drugih vjerskih zajednica koje susreću u različitim prigodama, kako u župnoj zajednici, tako u školi prema učenicima i djelatnicima. Pozivamo vjeroučitelje da poštujući katolička ekumenska načela nastoje u okviru školskih propisa pronalaziti načine i mogućnosti da upoznaju, prihvaćaju i poštuju druge kršćane posjetima učenika njihovim vjerskim zajednicama, vjerskim objektima, sudjelovanjem na molitvenim susretima, u zajedničkim karitativnim akcijama, radionicama, slavljenju blagdana. To će moći lakše ostvariti ako u javnim školama budu surađivali s vjeroučiteljima drugih kršćanskih zajednica, kad oni postoje u njihovim školama, te s voditeljima njihovih zajednica u dogovoru sa župnicima na čijem teritoriju se one nalaze.

24. U ekumenskom djelovanju potrebno je uvijek imati na umu da je najvažnije ono što se naziva duhovni ekumenizam. Zato vjernike potičemo na molitvu za jedinstvo svih koji nose Kristovo ime. Neka to osobito čine u posebnim prigodama kao što je, primjerice, *Svjetska molitvena osmina za jedinstvo kršćana* od 18. do 25. siječnja svake godine. Jednako tako je važno nastojanje oko obraćenja srca i svetosti vlastita života da živimo prema evanđelju, a što »zajedno s privatnim i javnim molitvama za jedinstvo kršćana, valja smatrati dušom cijeloga ekumenskog pokreta te se s pravom mogu nazvati duhovnim ekumenizmom« (UR, br. 8)²⁵. Neka katolički laici promiču karitativno djelovanje gdje je to moguće u suradnji s drugom kršćanskom braćom i sestrama. Istodobno neka ne posustaju činiti djela ljubavi i pomoći svakoj osobi u potrebi ne gledajući na njezinu vjersku pripadnost ili konfesionalan identitet po uzoru na zapovijed samog Krista koji je rekao: »Što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (Mt 25,45).

25. Mješoviti brakovi posebna su mjesta konkretnog iskustva međusobne razdijeljenosti kršćana s kojima se bračni drugovi moraju nositi, a u čemu im dušobrižništvo Crkve treba pomoći. Unatoč nemogućnosti da su-

---

²⁵ Usp. Biskupska konferencija Jugoslavije, *Pastirski poziv svim članovima Katoličke Crkve u Jugoslaviji na oživljavanje ekumenskog duha i zanosa*, br. 8.

pružnici u takvim brakovima doživljavaju puno jedinstvo u zajedničkom slavljenju euharistije, u brakovima između katolika i pravoslavaca može i treba se očitovati međusobna blizina koja proizlazi iz temeljnih sveza iste kršćanske vjere u Trojedinog Boga i pripadnosti Kristu, kao i bogate baštine zajedničkih Sabora Crkve. »Istočna kršćanska tradicija uključuje način prihvaćanja, poimanja i življenja vjere u Gospodina Isusa. U tom smislu ona je veoma bliza kršćanskoj zapadnoj tradiciji koja se rađa iz iste vjere i njome se hrani.«²⁶ Ovdje je potrebno imati na umu da u mješovitim brakovima nije moguće zajedničko slavljenje euharistije u redovnim okolnostima, te je prijeko potrebno uvažavati i ostale propise Katoličke Crkve u odnosu na kršćane Pravoslavne Crkve.

26. U dušobrižničkom smislu još su zahtjevnije bračne zajednice između katolika i kršćana koji pripadaju crkvenim zajednicama protestantske provenijencije, jer makar mi katolici »vjerujemo da one nisu očuvale izvornu i cjelovitu bit euharistijskoga otajstva navlastito zbog nedostatka sakramenta reda one ipak – dok slave spomen smrti i uskrsnuća Gospodnjega na Svetoj večeri – priznaju da se u zajedništvu s Kristom naznačuje život i iščekuje njegov slavni dolazak« (UR, br. 22).

---

²⁶ Ivan Pavao II., Apostolsko pismo *Orientalis Lumen – Svjetlo Istoka*, Kršćanska sadašnjost – Vijeće za ekumenizam i dijalog HBK, Zagreb, 1995., br. 5.

27. Pozivamo sve dušobrižnike da tijekom priprave za vjenčanje savjesno pouče zaručnike, koji namjeravaju sklopiti mješovitu ženidbu, o mogućnosti sudjelovanja nekatolika u liturgijskim slavljima Katoličke Crkve, o uvjetima za njihovo pristupanje sakramentima pričesti, ispovijedi i bolesničkoga pomazanja kad im nije moguće doći do službenika svoje zajednice²⁷ te o stanovištu Crkve s obzirom na krštenje i vjerski odgoj djece rođene u mješovitim brakovima. Pozivamo također dušobrižnike i vjeroučitelje da ovim supružnicima i njihovoj djeci posvete potrebnu brigu i pozornost te da ih prate svojim molitvama.

28. Kako su naši prethodnici u spomenutom *Pastirskom pismu* naglasili, mi, hrvatski biskupi, danas podržavamo i promičemo ista nastojanja koja su tada preporučena. U mješovitim brakovima potrebno je i moguće da bračni supružnici međusobno bolje poštuju i iskreno cijene specifičnosti liturgije, liturgijskih i drugih obreda kao i pobožnih običaja nekatoličke braće i sestara, a sve to treba se odvijati u duhu pravog i iskrenog ekumenizma. Raduje nas da je takva praksa u mnogim našim krajevima već prisutna. Želimo još jednom potaknuti supružnike na dublje i cjelovitije međusobno

---

²⁷ Katolička Crkva priznaje valjanost apostolskoga nasljedstva u Pravoslavnoj Crkvi kao i valjanost svih sakramenata koji se u njoj podjeljuju.

upoznavanje sa željom »da se to poštivanje još pažljivije odgaja, i da se kod nas njeguje poznavanje kršćanskih predaja drugih crkvenih zajednica, da svi naši vjernici postignu onu zrelost, koja u obrednoj i disciplinskoj raznolikosti neće vidjeti nešto što zbunjuje, nego izraz bogatstva kršćanskog i narodnog stvaralačkog genija«²⁸.

Trajna izobrazba pastoralnih djelatnika

29. Budući da je ekumenski pokret živa stvarnost i da je u neprestanom razvoju, svi pastoralni djelatnici »od biskupa pa do najnižih i najskrivenijih crkvenih službi«²⁹ trajno su pozvani na obnavljanje i produbljivanje dosadašnjih spoznaja i prakse u nastojanjima oko kršćanskog jedinstva. To se postiže tako da svi pastoralni djelatnici na neki način budu uključeni u sve tri dimenzije ekumenskog dijaloga: stručno informirani o stanju u međukonfesionalnim odnosima (doktrinarni dijalog), da sudjeluju u aktivnostima ekumenskih pastoralnih susreta (pastoralni dijalog) te u prigodnim, osobito zajedničkim, molitvama za jedinstvo kršćana (duhovni dijalog). Za pastoralne djelatnike neophodno je sustavno informiranje »o sadašnjem stanju ekumen-

---

²⁸ Biskupska konferencija Jugoslavije, *Pastirski poziv svim članovima Katoličke Crkve u Jugoslaviji na oživljavanje ekumenskog duha i zanosa*, br. 9.

²⁹ Papa Franjo, *Evangelii gaudium – Radost evanđelja*, br. 76.

skog pokreta, tako da mogu unijeti ekumensku dimenziju u propovijedanje, katehezu, molitvu i kršćanski život općenito«. Jednako tako je potrebno sudjelovanje u »međuvjerskim susretima s namjerom da se poboljšaju uzajamni odnosi i riješe, doprinosom sviju, zajednički pastoralni problemi«³⁰. Katolički bogoslovni fakulteti, teološka i ostala katolička učilišta i teološko-katehetski instituti, pozivaju se da u okviru svojih predavanja, seminara i tribina pružaju trajnu i aktualnu ekumensku izobrazbu svima koji u pastoralu djeluju. Sva ta nastojanja trebaju biti obogaćena organiziranjem različitih duhovnih i molitvenih ekumenskih susreta na kojima će se naglasak staviti na kršćansko obraćenje i zajedničke temelje kršćanske vjere.

Hrvatska katolička mreža i katolička televizija

30. Poznato je da su klasični i novi (elektronički) mediji važno i neophodno sredstvo za prenošenje evanđeoske poruke kako u suvremenom globaliziranom svijetu, tako i u našem hrvatskom društvu³¹. Na ekumenskom području, osobito zbog svoje široke i lake dostupnosti, moderni mediji imaju iznimnu obrazovnu

---

³⁰ Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*, br. 91.

³¹ Usp. Hrvatska biskupska konferencija, *Crkva i mediji. Pastoralne smjernice*, Glas Koncila, Zagreb, 2006.

ulogu poglavito za šire slojeve vjernika. Neke od ekumenskih emisija na radiju i televiziji već su našle svoje čvrsto mjesto u programima tih institucija. Potičemo ravnatelje, urednike i djelatnike svih katoličkih medija da u svojim programima povremeno i po razboritom sudu pripremaju ekumenske sadržaje u suradnji s pripadnicima drugih Crkava i crkvenih zajednica. Neka pritom omoguće kršćanima nekatolicima da se predstave javnosti na autentičan i ekumenski način. Poželjno je da u katoličkim medijima bude više mjesta za prijenos stručnih ekumenskih rasprava, međukonfesionalnih događaja, molitava i susreta u svrhu odgoja i obrazovanja u našem društvu.

III. Ekumenizam u pastoralnom i konkretnom životu mjesne Crkve

Različite razine ekumenskog djelovanja

31. Sveti Ivan Pavao II. u svojoj je ekumenskoj enciklici *Ut unum sint – Da budu jedno*, među ostalim naglasio: »Može se reći s velikom zahvalnošću Duha Istine da je Drugi vatikanski sabor bio blagoslovljeno vrijeme kada su se ostvarili uvjeti za sudjelovanje Katoličke Crkve u ekumenskom dijalogu.«³² Ta raznovrsna surad-

---

³² Ivan Pavao II., *Ut unum sint – Da budu jedno*, br. 30.

nja Katoličke Crkve u sadašnjem ekumenskom dijalogu ima više dimenzija i odvija se na nekoliko razina pa o tome valja voditi računa. Zato i *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu* upozorava na tu činjenicu: »Mogućnosti i zahtjevi ekumenskog djelovanja ne predstavljaju se na isti način u župi, u biskupiji, na razini regionalnih ili nacionalnih organizacija biskupije, na razini opće Crkve.«³³

32. Biskupske konferencije pojedinih zemalja i mjesni biskupi, prema pravnoj odredbi, imaju zadaću promicati jedinstvo kršćana. Osim toga, oni su zaduženi, u skladu s različitim prilikama i potrebama, davati i određene praktične upute za pastoralno djelovanje, uvijek imajući u vidu opće odredbe Katoličke Crkve o ekumenskoj zauzetosti izražene u njezinim dokumentima i drugim propisima. »Narav ekumenskog djelovanja na nekom određenom području uvijek će biti podložna utjecaju posebnog značenja mjesnih ekumenskih prilika. Izbor prikladnog ekumenskog zauzimanja spada ponajprije na biskupa, koji treba voditi računa o specifičnim odgovornostima i zahtjevima koji su tipični za njegovu dijecezu.«³⁴ Pritom valja napomenuti da ekumenska zadaća nije ista u krajevima gdje su katolici u

---

³³ Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*, br. 26.

³⁴ *Isto*, br. 31.

pretežitom broju ili tamo gdje su u pretežitom broju istočni kršćani ili anglikanci ili protestanti.³⁵ Zato mi, hrvatski biskupi, u ovom dokumentu želimo iznijeti i nekoliko praktičnih uputa katolicima za konkretno pastoralno djelovanje na biskupijskoj i župnoj razini.

Biskupijska razina

33. Slijedeći smjernice Katoličke Crkve, ponajprije spominjemo da je na biskupijskoj razini, ako je to ikako moguće, prijeko potrebno da postoje biskupijska ekumenska vijeća, odnosno biskupijski delegati/povjerenici za ekumenizam. *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu* određuje cijeli niz njihovih zadaća i djelatnosti koje u nastavku nabrajamo: povjerenik za ekumenizam zadužen je animirati rad biskupijskog vijeća za ekumenizam ili sam izvršavati određene aktivnosti, ako takvo vijeće u biskupiji ne postoji. Kao biskupov prvi suradnik za ekumenska pitanja u biskupiji, on će ponajprije poticati i pripremati različite molitve za jedinstvo kršćana. Njemu je povjereno animirati ekumenske aktivnosti u cijeloj mjesnoj Crkvi te pravodobno crkvenu javnost izvješćivati o tim događanjima. Povjerenik predstavlja katoličku zajednicu u različitim prilikama te na susretima s drugim Crkvama ili crkvenim zajedni-

---

³⁵ Usp. *Isto*, br. 32.

cama. On je savjetnik mjesnog biskupa i ostalih biskupijskih ustanova o ekumenskim pitanjima i odnosima s drugim kršćanima. Zadužen je za uspostavljanje kontakata i suradnju s ekumenskim delegatima drugih biskupija i biskupijskim ekumenskim vijećima, ako takva postoje. Jasno, svu ovu djelatnost biskupijskog delegata za ekumenizam treba prilagoditi stvarnim prilikama i mogućnostima koje su na raspolaganju u dotičnoj mjesnoj Crkvi.³⁶

34. *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu* potiče osnivanje biskupijskih komisija za ekumenizam ili tajništva koje ima zadaću da u praksi provodi upute ili smjernice dijecezanskog biskupa. Ako prilike to zahtijevaju, moguće je da više biskupija osnuje zajedničku ekumensku komisiju ili tajništvo. Ta komisija ili tajništvo trebaju »predstavljati cijelu dijecezu i, općenito, neka obuhvati članove klera, redovnika, redovnica i laika, različito osposobljene, a osobito osobe s posebnom ekumenskom naobrazbom. Poželjno je da predstavnici prezbiterskog vijeća, pastoralnog vijeća i dijecezanskog ili krajevnog sjemeništa budu uvršteni u članove komisije ili tajništva.«³⁷ Zadaće ove komisije ili tajništva jesu brojne i raznovrsne: surađivati s ekumenskim ustanovama koje već postoje; pomagati dije-

---

³⁶ Usp. *Isto*, br. 41.

³⁷ *Isto*, br. 43.

cezanskom delegatu za ekumenizam; provoditi u djelo odluke dijecezanskog biskupa s obzirom na naučavanje o ekumenskim pitanjima; opće crkvene smjernice o ekumenizmu prilagođavati konkretnim mjesnim prilikama; unaprijediti duhovni ekumenizam prema načelima Drugoga vatikanskog sabora; koordinirati javne molitve za jedinstvo kršćana; pružati pomoć u obrazovanju svećenika i laika za ekumenizam; njegovati djelatnu ljubav i srdačne odnose između katolika i drugih kršćana; poticati razgovore s drugim kršćanima u različitim prilikama i konkretnim problemima; predlagati stručnjake za vođenje dijaloga s drugim Crkvama i crkvenim zajednicama na biskupijskoj razini; u skladu s okolnostima i mjesnim prilikama poticati zajedničko svjedočenje kršćanske vjere te zajedničko nastupanje i djelovanje na područjima odgoja, morala, društvene pravednosti, pitanja vezanih uz kulturu, znanost i umjetnost; predlagati biskupijama razmjenu promatrača i gostiju u prigodi važnih sastanaka, sinoda, ustoličenja crkvenih uglednika i u drugim sličnim prilikama.³⁸

35. Cjelokupan rad i ekumenska aktivnost biskupijskih povjerenika/delegata i komisija za ekumenizam trebaju biti usklađeni s ovim našim *Poticajima i smjernicama za zauzetije ekumensko nastojanje* te konkretnim uputama Biskupske komisije Hrvatske Biskupske Kon-

---

³⁸ Usp. *Isto*, br. 44–45.

ferencije za ekumenizam. Preporučujemo da biskupijski delegati za ekumenizam barem jednom godišnje, pisanim putem, izvijeste spomenutu Biskupsku komisiju o svim poduzetim ekumenskim inicijativama i događanjima na svome području.

36. Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana 2020. godine objavilo je dokument s naslovom *Biskup i jedinstvo kršćana: Ekumenski vademecum*.³⁹ U Uvodu se naglašava da je *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu* najvažniji referentni tekst za biskupa u njegovoj zadaći s obzirom na ekumenizam. Zatim se kaže da ovaj *Vademecum* treba poslužiti biskupu »kao poticaj i vodič u ispunjavanju njegovih ekumenskih zadaća«⁴⁰ u zajednici vjernika koja mu je povjereni. I dok podsjećamo na veliku pastoralnu vrijednost ovih dvaju dokumenata, od osobite je koristi što na više mjesta *Vademecum* u sažetom obliku navodi praktične preporuke i smjernice za provođenje »dijaloga ljubavi«, »dijaloga istine« i »dijaloga života« na svim razinama crkvenog ustroja, teološkog razmišljanja i dušobrižničkog djelovanja. U našim okolnostima opterećenima povijesnim zbivanjima s nemalim utjecajem na sadašnje od-

---

³⁹ Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Biskup i jedinstvo kršćana: Ekumenski vademecum*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2021.

⁴⁰ *Isto*, br. 5.

nose među kršćanima, od osobitog je značenja »čišćenje povijesnog sjećanja«⁴¹ za koje se zauzima *Ekumenski vademecum* kao kršćanski evangelizacijski pristup prošlosti, iznad svih mogućih prijevora. On je dobio svoj konkretan oblik pri svršetku Drugoga vatikanskog sabora 1965. godine u činu kojim su papa sv. Pavao VI. i patrijarh Atenagora uklonili Anatemu između Katoličke i Pravoslavne Crkve, koji je po riječima sv. Ivana Pavla II. u Enciklici *Ut unum sint* »u isto vrijeme bio čišćenje povijesnog sjećanja, uzajamno praštanje i solidarna obveza traženja zajedništva«⁴². Kajanje i obraćenje kao pretpostavka za istinski ekumenizam sastavni su dio »čišćenja povijesnog sjećanja« i u službi su prevladavanja »određenih odbijanja da se drugome oprost«, »zatvaranja u sebe same u osudi drugih što nije u skladu s evanđeljem«, i »prezira koji proizlazi iz nezdravih predrasuda«⁴³. Sveti papa Ivan Pavao II. za Veliki jubilej 2000. godine, ne samo da se zauzeo za »čišćenje povijesnog sjećanja« u liječenju povijesnih rana, nego je u Bazilici sv. Petra u Rimu na obredni način posvjedočio njegovu evanđeosku snagu. Smatramo da navedeni pristup treba primijeniti osobito ondje gdje su kod nas povijesni tragovi počiniteljnog zla nad drugima i drukčijima napose prisutni te tako promicati evanđeosko praštanje i pomirenje, evan-

---

⁴¹ *Isto*, br. 24.

⁴² Ivan Pavao II., *Ut unum sint – Da budu jedno*, br. 52.

⁴³ *Isto*, br. 15, nav. u: *Ekumenski vademecum*, br. 24.

gelizirati prošlost. Pritom, kako smo naglasili u svom *Pismu o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*, a to je citirao papa Franjo u enciklici *Fratelli tutti*, »svakoj nevinoj žrtvi dugujemo jednako poštovanje. Tu ne može biti ni etničkih, konfesionalnih, nacionalnih niti političkih razlika«⁴⁴.

Župna razina

37. »Tamo gdje nema ekumenske djelatnosti, barem u praksi, katolici će nastojati da je promiču.«⁴⁵ Upravo zato potičemo sve župnike i druge pastoralne djelatnike na ispravnu i odgovornu ekumensku zauzetost i djelovanje, osobito ondje gdje takva praksa još nije pravo zaživjela. Sve župne aktivnosti oko jedinstva kršćana o kojima ćemo u nastavku progovoriti, trebaju biti usko povezane i koordinirane s biskupijskim delegatima za ekumenizam koji će nastojati međusobno razmjenjivati podatke i informacije s drugim župama. Polazeći od katoličkih načela za ekumenizam, neprihvatljivo je i štetno: bilo širenje ekumenskog pesimizma, bilo pretjerana i neprimjerena ekumenska aktivnost koja ne vodi računa o uputama opće Crkve.

---

⁴⁴ Papa Franjo, *Fratelli tutti. Enciklika o bratstvu i socijalnom prijateljstvu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2020., br. 253.

⁴⁵ Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*, br. 23.

38. Želimo ponoviti najvažnije odredbe i preporuke iz *Pastirskog pisma* naših prethodnika, koje imaju veliko značenje i u našim suvremenim okolnostima:

- »a) U svakoj župi i duhovnoj zajednici neka se svake godine beziznimno brižljivo organizira i održi Tjedan kršćanskog jedinstva, bilo u uobičajeno vrijeme između 18. i 25. siječnja, ili – ukoliko to vrijeme ne odgovara – između Spasova i Duhova. Uz molitvene pobožnosti neka se tom prigodom prikladno razrađuju ključne ekumenske teme. Ako je moguće, neka se u to vrijeme upriliči također zajedničko moljenje za sveto jedinstvo skupa s predstavnicima drugih kršćanskih zajednica koje žive na istom području.« U organiziranju molitve za jedinstvo kršćana od značajne pomoći je knjižica s građom za Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana, koju svake godine priređuje Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana i Svjetsko vijeće Crkava, te u hrvatskom prijevodu bude dostavljena svim župama u Republici Hrvatskoj.
- b) Preporučuje se da pojedine župe ili dekanati organiziraju svake godine poseban ekumenski dan, koji će biti posvećen molitvi, produbljivanju razumijevanja ekumenizma, drugih očitovanjima ekumenskih nakana i ekumenskog ponašanja, a posebno poduzimanju kakvih konkretnih odluka o budućem ekumenskom djelovanju prema mjesnim prilikama.

- c) Svećenici i katehete trebaju u svojim propovijedima i katehezama posvećivati čestu i dostatnu pozornost tumačenju duha i obveze ekumenizma; posebno neka nastoje oko toga da se u vjernicima razvija što autentičniji duhovni ekumenizam.
- d) Svu braću vjernike pozivamo da radosno svraćaju svoju pozornost na sve što odiše ekumenskim duhom i što može produbiti pravo shvaćanje te omogućiti življa nastojanja oko promicanja jedinstva u Kristu. Neka u svoje molitve sa žarom uključe i tu tako važnu suvremenu nakanu svete Crkve.⁴⁶

Župnici i drugi pastoralni djelatnici u župama na čijem teritoriju žive pripadnici različitih Crkava ili crkvenih zajednica, ali ne samo oni nego i svi ostali, trebaju voditi računa da u svojim nastupima, pa makar i samo privatnima, ne šire vjersku netrpeljivost. O kršćanskoj braći i sestrama s kojima još uvijek nismo postigli puno i vidljivo jedinstvo treba govoriti s poštovanjem, pazeći da se kod katolika ne izazove unutarnji otpor i odbojnost prema njima.

39. U župama gdje s katolicima žive i pripadnici drugih Crkava ili crkvenih zajednica, moguća je ekumenska suradnja i u župnoj katehezi. Ispravno shvaćena

---

⁴⁶ Biskupska konferencija Jugoslavije, *Pastirski poziv svim članovima Katoličke Crkve u Jugoslaviji na oživljavanje ekumenskog duha i zanosa*, br. 10.

i provođena, ona pridonosi boljem međusobnom upoznavanju, pokretanju i ostvarivanju pojedinih zajedničkih projekata te svjedočenju evanđelja u suvremenom društvu. Kada je riječ o pitanjima nastanka i posebnosti drugih kršćanskih Crkava ili crkvenih zajednica na spomenutim područjima, prikladno je da se u razgovoru oko toga uključe predstavnici tih Crkava i zajednica, izbjegavajući pritom kontroverzne teme i vodeći računa da se širi ozračje prihvaćanja i susretljivosti.

40. U onim župama na čijem se području nalaze bolnice, kaznionice, vojne ustanove, sveučilišta, industrijski kompleksi ili drugi slični objekti, župnici i njihovi suradnici ponajprije su dužni da se pastoralno brinu za katoličke vjernike. »Ipak ima prilika u kojima bi se vjerskim potrebama kršćana moglo djelotvornije služiti kad bi pastoralni djelatnici, različitih Crkava i crkvenih zajednica, zaređeni ili laici, radili zajedno.« U tom smislu to posebno ekumensko služenje potrebno je razborito uskladiti »s ustrojstvima mjesnog pastorala svake Crkve i crkvene zajednice. To se vrlo lako ostvaruje kad su ta ustrojstva prožeta ekumenskom suradnjom s mjesnim pastoralom ustrojstava svake Crkve i crkvene zajednice.«⁴⁷ Naravno, liturgijska služba i suradnja na tom području treba voditi računa o općim

---

⁴⁷ Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana, *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*, br. 204.

smjernicama i uredbama Katoličke Crkve o tim pitanjima. Potičemo pastoralne djelatnike da informacije koje imaju o boravku vjernika drugih kršćanskih Crkava i crkvenih zajednica u bolnicama, zatvorima i drugim ustanovama, nastoje proslijediti službenicima tih Crkava i crkvenih zajednica kako bi im oni mogli osigurati potrebnu duhovnu skrb i pratnju.

41. Potičemo župnike i druge pastoralne djelatnike da evanđeoskom osjetljivošću pristupaju materijalnim i duhovnim potrebama siromašnih i obespravljenih ljudi, među kojima su u novije vrijeme prognanici i izbjeglice iz zemalja pogođenih ratom ili drugim stradanjima, ne gledajući kojoj kršćanskoj ili religijskoj zajednici pripadaju. Neka uvijek imaju na umu Isusove riječi: »Što god učinite jednom od ove moje najmanje braće, meni učinite« (Mt 25,45). Preporučujemo da se kršćani različitih konfesija, kao znak ljubavi i pripadnosti istom Gospodinu Isusu Kristu, ondje gdje je to moguće, udruže i zajedno pomažu svojoj braći i sestrama, ali i svima drugima koji su u nevolji. Na taj način najbolje svjedoče da djelotvorna ljubav i blizina prema čovjeku u potrebi nadilazi sve još uvijek postojeće podjele među Kristovim učenicima.

Zaključak

42. Ovim dokumentom želimo potaknuti nov zamaht težnji i zauzimanja oko kršćanskog jedinstva u Hr-

vatskoj, probuditi stvarnu želju za napretkom i pozvati kako pastoralne djelatnike tako i sve druge katoličke vjernike da brigu oko uspostave jedinstva prihvaćaju kao zadaću cijele Crkve i ne umore se u tom nastojanju. Pritom trebamo biti svjesni kako jedinstvo kršćana može ostvariti samo Duh Sveti snagom Isusove pobjede nad zlom i smrću. Ako okolnosti u kojima se nalaze brojni katolici u našoj domovini ne omogućuju susrete s članovima drugih kršćanskih zajednica, svi mogu biti sudionici duhovnog ekumenizma te ustrajnom molitvom povjeravati Isusu Kristu da svojom pobjedom nad zlom i smrću nadvlada podjele među kršćanima. Želimo s Apostolom svima poručiti: »Nada pak ne postiđuje« (Rim 5,5). Onaj Duh koji je u mnoga kršćanska srca ulio ljubav Božju, probudio u njima snažnu želju za jedinstvom i potaknuo brojna i raznovrsna nastojanja u izgradnji međusobnog povjerenja i prevladavanja podijeljenosti, dovest će do potpunog ostvarenja onoga što je u njima započeo. Zahvaljujemo svima koji u toj vjeri i nadi velikom ljubavlju u Hrvatskoj ustrajno mole i djeluju s Isusom u Duhu Svetom: »Da svi budu jedno (...) da svijet uzvjeruje« (Iv 17,21).

Zagreb, u Svjetskoj molitvenoj osmini za jedinstvo kršćana,

24. siječnja 2022.

Biskupi Hrvatske biskupske konferencije

SADRŽAJ

Proslov	5
Uvod	7
I. Katolička Crkva i ekumenizam	9
II. Formacija za ekumenizam	15
<i>Katolički bogoslovni fakulteti, sveučilišta i druge crkvene visokoškolske ustanove</i>	16
<i>Katoličke osnovne i srednje škole te katolički vrtići</i>	21
<i>Ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života</i>	22
<i>Vjernici laici</i>	24
<i>Trajna izobrazba pastoralnih djelatnika</i>	31
<i>Hrvatska katolička mreža i katolička televizija</i>	32
III. Ekumenizam u pastoralnom i konkretnom životu mjesne Crkve	33
<i>Različite razine ekumenskog djelovanja</i>	33
<i>Biskupijska razina</i>	35
<i>Župna razina</i>	40
Zaključak	44